

Göteborgs
Stad

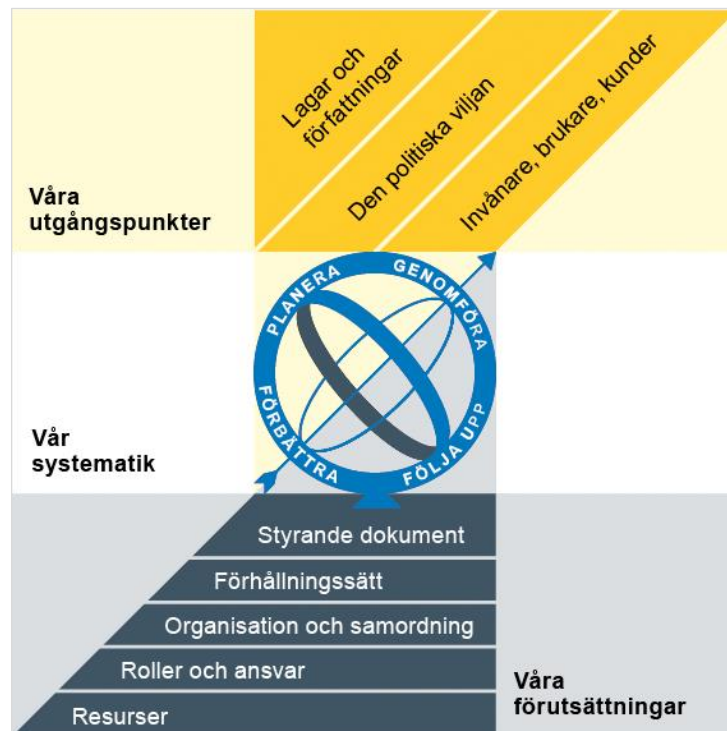
Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor 2020–2023

Planerande styrande dokument

Vision
Program
► Plan

Göteborgs Stads styrsystem

Utgångspunkterna för styrningen av Göteborgs Stad är lagar och författningar, den politiska viljan och stadens invånare, brukare och kunder. För att förverkliga utgångspunkterna behövs förutsättningar av olika slag. Stadens politiker har möjlighet att genom styrande dokument beskriva hur de vill realisera den politiska viljan. Inom Göteborgs Stad gäller de styrande dokument som antas av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen. Därutöver fastställer nämnder och bolagsstyrelser egna styrande dokument för sin egen verksamhet. Kommunfullmäktiges budget är det övergripande och överordnade styrande dokumentet för Göteborgs Stads nämnder och bolagsstyrelser.

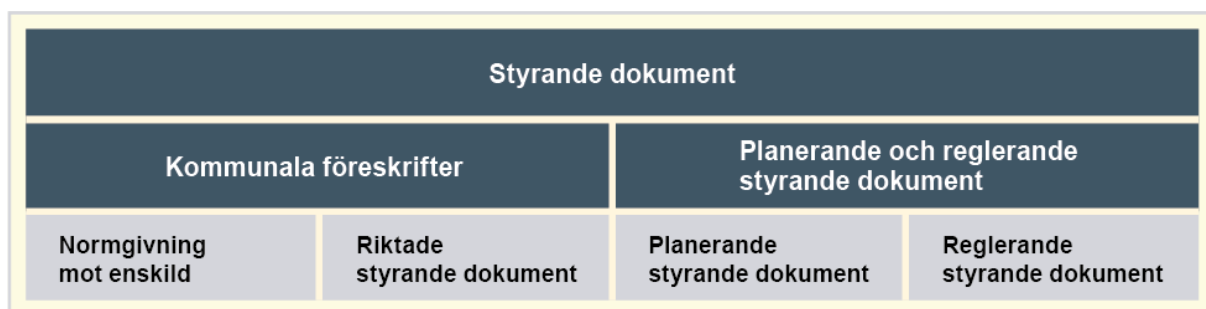

Om Göteborgs Stads styrande dokument

Göteborgs Stads styrande dokument är våra förutsättningar för att vi ska göra rätt saker på rätt sätt. De anger vad nämnder/styrelser och förvaltningar/bolag ska göra, vem som ska göra det och hur det ska göras. Styrande dokument är samlingsbegreppet för dessa dokument.

Stadens grundläggande principer såsom demokratisk grundsyn, principer om mänskliga rättigheter och icke-diskriminering omsätts i praktisk verksamhet genom att de integreras i stadens ordinarie beslutsprocesser. Beredning av och beslut om styrande dokument har en stor betydelse för förverkligandet av dessa principer i stadens verksamheter.

De styrande dokumenten ska göra det tydligt både för organisationen och för invånare, brukare, kunder, leverantörer, samarbetspartners och andra intressenter vad som förväntas av förvaltningar och bolag. De styrande dokumenten ligger till grund för att utkräva ansvar när vi inte arbetar i enlighet med vad som är beslutat.

Dokumentnamn: Göteborgs Stads plan för arbetet med nationella minoritetsfrågor			
Beslutad av: Kommunfullmäktige	Gäller för: De nämnder och styrelser som anges inledningsvis	Diarienummer: [Nummer]	Datum och paragraf för beslutet: [Text]
Dokumentsort: Plan	Giltighetstid: 2020–2024	Senast reviderad: [Datum]	Dokumentansvarig: Avdelningschef mänskliga rättigheter
Bilagor: [Bilagor]			

Innehåll

Inledning	3
Syfte och mål med denna plan	3
Vem omfattas av planen.....	3
Giltighetstid.....	4
Utgångspunkter för planen	4
Nationella minoriteterna.....	4
Minoritetslagen och annan lagstiftning	5
Nationella minoritetspolitiken.....	5
Kopplingar till andra program och planer i staden.....	6
Implementering	7
Uppföljning	8
Planen	9
Delmål 1 – Göteborgs Stad informerar och kommunicerar aktivt om nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar på svenska såväl som på aktuellt minoritetsspråk.....	10
Delmål 2 – Göteborgs Stad ska ge tillgång till service, vård och omsorg för äldre på nationellt minoritetsspråk.....	12
Delmål 3 – Göteborgs Stad ska uppmärksamma och arbeta för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska uppmärksammas och stärkas särskilt..	13
Delmål 4 – Göteborgs Stad ska ha systematiska och utvecklade former för samråd som ger inflytande i beslutsprocessen. Barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska främjas särskilt.....	16
Delmål 5 – Göteborgs Stads ska förebygga och motverka diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet	17

Inledning

Syfte och mål med denna plan

Syftet med planen är att förstärka arbetet med minoritetsfrågor i Göteborgs Stads verksamheter för att undanröja de hinder som idag begränsar att de nationella minoriteterna har tillgång till sina minoritetsrättigheter och fullt ut har likvärdiga förutsättningar i samhället. Minoritetsrättigheter handlar i grunden om att förverkliga de mänskliga rättigheterna.

Planen har ett övergripande mål som följer målet för den nationella minoritetspolitiken och fem delmål som anger fokus och inriktning för arbetet.

Det övergripande målet är:

- Göteborgs Stad ska ge skydd för de nationella minoriteterna, revitalisera de utrotningshotade minoritetsspråken så att de hålls levande och säkerställa att de nationella minoriteternas rättigheter tas tillvara inom ordinarie strukturer och verksamhetsområden i lika hög grad som den övriga befolkningens.

De fem delmålen är:

- Delmål 1 – Göteborgs Stad informerar och kommunicerar aktivt om nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar på svenska såväl som på aktuellt minoritetsspråk.
- Delmål 2 – Göteborgs Stad ska ge tillgång till service, vård och omsorg för äldre på nationellt minoritetsspråk.
- Delmål 3 – Göteborgs Stad ska uppmärksamma och arbeta för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska uppmärksammas och stärkas särskilt.
- Delmål 4 – Göteborgs Stad ska ha systematiska och utvecklade former för samråd med de nationella minoriteterna som ger inflytande i beslutsprocessen. Barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska stärkas särskilt.
- Delmål 5 – Göteborgs Stads ska förebygga och motverka diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet.

Vem omfattas av planen

Minoritetslagen gäller för all kommunal verksamhet men planen fokuserar på de nämnder och styrelser som främst berörs vilka är förskolenämnden, grundskolenämnden, idrott- och föreningsnämnden, kulturnämnden, kommunstyrelsen, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument- och medborgarservice, stadsdelsnämnder

(individ- och familjeomsorg, funktionshinder, äldreomsorg och hälso- och sjukvård) och utbildningsnämnden.

Giltighetstid

Denna plan gäller för perioden 2020 till 2023.

Utgångspunkter för planen

Nationella minoriteterna

Sverige har fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. De nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, samiska, finska och meänkieli. Inom språken meänkieli, romani chib och samiska finns olika varieteter som också utgör ett erkänt minoritetsspråk.

De nationella minoriteterna har en uttalad samhörighet, en religiös, språklig eller kulturell tillhörighet och en vilja att behålla sin identitet. Alla fem minoriteter har funnits i Sverige under mycket lång tid och är en del av vårt gemensamma kulturarv. Judar har bott i landet sedan 1600-talet, romer sedan 1500-talet, samerna är ett urfolk och har levt i det som nu är Sverige sedan urminnes tider och tornedalingar och finsktalande personer har funnits här sedan långt före den svenska statsbildningen. Samiska, finska och meänkieli uppfyller kravet på historisk och geografisk anknytning. Därför finns geografiska områden som utgör så kallade förvaltningsområden för samer och samiska, sverigefinnar och finska samt tornedalingar och meänkieli. Jiddisch och romani chib är territoriellt obundna språk i Sverige.

Minoritetstillhörigheten baseras på individuell självidentifikation. Var och en avgör själv om hen vill göra anspråk på det skydd och stöd som samhället erbjuder minoriteterna. En individ kan känna tillhörighet till flera minoriteter. Det finns inget tvång för individen att ingå i en minoritet. De nationella minoriteterna har också stora variationer på individnivå inom respektive minoritet. För att säkra människors lika värde, rättigheter och möjligheter, ska arbetet med nationella minoritetsfrågor bedrivas systematiskt och utgå ifrån ett normmedvetet arbetssätt för att förebygga diskriminering vilket innefattar faktorer som kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, ålder, socioekonomisk bakgrund och var i staden någon bor eller verkar.

De nationella minoriteterna har under lång tid varit utsatta och marginaliserade i det svenska samhället. Övergripping och kränkningar på individ- och gruppnivå har förekommit bland annat inom rasbiologisk forskning, tvångssterilisering, omhändertaganden, registrering utifrån etnicitet, diskriminering, trakasserier, hot och våld, kollektiva tvångsförflyttningar och avhysningar genom agerande från staten. Det har bidragit till en förtroendeklyfta mellan minoriteterna och majoritetssamhället.

Minoritetslagen och annan lagstiftning

Lagen (2009:724, SFS 2018:1367) om nationella minoriteter och minoritetsspråk har gällt i Sverige sedan januari 2010. Lagen beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de specifika förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Från den 1 januari 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Samtliga kommuner och andra myndigheter är skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Likaså att informera minoriteterna om deras rättigheter och skydda minoriteternas språk och kultur där barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur särskilt betonas. Rätten till samråd och inflytande har förtydligats samt att förvaltningsmyndigheter ska beakta barns och ungas möjligheter till inflytande i frågor som berör dem. I förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska är kommunerna skyldiga att ordna förskola och äldreomsorg på minoritetsspråken. Rätt till äldreomsorg på nationella minoritetsspråk gäller även Jiddisch, Romani chib, Sami och Meänkieli om personal finns. I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

I Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter (1995) slås fast att skyddet av nationella minoriteter och av de rättigheter och friheter som tillkommer personer som tillhör dessa minoriteter utgör en integrerad del av det internationella skyddet av mänskliga rättigheter. De nationella minoriteternas rättigheter ska sättas in i de regelverk som kringgärdar de mänskliga rättigheterna. Här ingår internationell lagstiftning såsom FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (1948), FN:s barnkonvention (1990), vilken utgör svensk lag från och med 1 januari 2020, rasdiskrimineringskonventionen (1968) samt nationell lagstiftning såsom diskrimineringslagen (2008:567). Konventionerna och diskrimineringslagen bygger på icke-diskrimineringsprincipen vilket innebär att rättigheterna gäller alla medborgare och alltid, och kommunen ansvarar för att omsätta dessa rättigheter i praktiken genom de verksamheter kommunen driver och den service som ligger i det kommunala uppdraget. Detta utgör grunden för arbetet med minoritetsfrågor. Skollagen (2010:800) har också bestämmelser rörande de nationella minoriteterna och undervisning i de nationella minoritetsspråken. Det finns ett tydligt fokus på barn i minoritetslagstiftningen som gör att barns rättigheter särskilt ska beaktas.

Nationella minoritetspolitiken

År 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention till skydd för nationella minoriteter samt den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Sedan dess har Sverige en samlad nationell minoritetspolitik. Ratificeringarna av ramkonventionen och minoritetsspråkskonventionen innebär också återkommande granskningar från Europarådets sida av hur Sverige fullgör sina åtaganden. Kritik har framförts, den svenska minoritetspolitiken har inte fått det genomslag som behövs för att uppfylla intentionerna med ramkonventionen. För att förtydliga de nationella minoriteternas rättigheter föreslogs i propositionen Från erkännande till egenmakt (Prop.2008/09) en ny lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Den 1 januari 2010 trädde minoritetslagen i kraft (2009:724). Lagen om minoriteter och minoritetsspråk innebar också att antalet förvaltningsområden för minoritetsspråken finska, meänkieli och

samiska utökades. Propositionen innehåller även regeringens samlade strategi för minoritetspolitiken med åtgärder för att motverka diskriminering och utsatthet av de nationella minoriteterna, stärka de nationella minoriteternas egenmakt och inflytande, samt främja de nationella minoritetsspråken och minoriteternas kulturella identitet.

Sju år efter minoritetslagens tillkomst tillsätts en utredning om en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60). Utredningen visade att en bred majoritet av landets kommuner inte efterlever lagens krav på stöd till och rättigheter för de fem nationella minoriteterna. Utredningen visar också att majoritetssamhällets kunskaper om de nationella minoriteterna och minoritetsspråken liksom deras historia och plats i Sverige i dag fortfarande är högst bristfälliga. Utredningen leder fram till en förstärkt minoritetslag som fastställs från och med 1 januari 2019.

Det finns myndigheter med särskilda uppdrag inom mänskliga rättigheter och nationella minoritetsfrågor. Under utredning år 2019 ligger en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige (Ds 2019:4). Frågan om en ny lämplig myndighetsstruktur för minoritetspolitiken lyftes i utredningen om en stärkt minoritetspolitik 2017 (SOU 2017:60) och är 2019 fortsatt under beredning inom kulturdepartementet. År 2019 utreds även en myndighet för romska frågor (Ds 2019:15) som föreslås ha ett nationellt ansvar att främja arbetet med mänskliga rättigheter för den nationella minoriteten romer och utgöra ett stöd i arbetet med att motverka antiziganism. Socialstyrelsen och Skolverket har i och med den förstärkta minoritetslagstiftningen 1 januari 2019 fått utökat ansvar då paragraferna om rätten till förskola och äldreomsorg på minoritetsspråk flyttades från minoritetslagen till skollagen (2010:800) respektive socialtjänstlagen (2001:453). Myndigheten Forum för levande historia har i uppdrag att vara ett nationellt forum för att främja arbetet med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i förintelsen. Institutet för språk och folkminnen har till uppgift att bedriva språkvård och på vetenskaplig grund öka, levandegöra och sprida kunskaper om språk, dialekter, folkminnen, namn och immateriella kulturarv i Sverige – där de nationella minoriteternas språk och kultur är en del. Sametinget är ett samiskt folkvalt organ som ska tillvarata samiska intressen samt en statlig förvaltningsmyndighet med uppgiften att verka för en levande samisk kultur.

Kopplingar till andra program och planer i staden

Nedan listas de antagna program och planer i staden som i störst omfattning angränsar till denna plan:

Styrande dokument	Kopplingar till nationella minoriteter	Giltighet och fastställare
Göteborgs Stads plan mot våld i nära relationer	Omfattar stadens arbete mot våld i nära relationer. Kopplingar finns när det kommer till att möta våldsutsatta tillhörande de nationella minoriteterna exempelvis genom särskild kompetens om språk och kultur vid myndighetsstöd.	2014–2019 Beslutad i KF <i>Ny plan för 2020-2023 är under revidering</i>
Dialog och samarbete - Ett samlat program för Göteborgs Stads trygghetsfrämjande och	Omfattar stadens våldspreventiva arbete vilket också har koppling till arbetet mot hot, hat och våld för särskilt utsatta grupper där	2014–2020 Beslutad i KF

brottsförebyggande arbete	nationella minoriteterna judar, romer och samer är särskilt utsatta.	
Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Belyser personer med funktionsnedsättnings specifika utsatthet. Kopplingar finns exempelvis genom särskild kompetens kring språk och kultur för nationella minoriteter med funktionsnedsättning vid insatser enligt LSS.	2014–2020 Beslutad i KF
Handlingsplan för arbetet med de mänskliga rättigheterna i Göteborgs Stad	Slår fast att alla stadens verksamheter ska genomsyras av mänskliga rättigheter. Nationella minoritetsrättigheter är mänskliga rättigheter. Koppling görs även exempelvis genom den kompetensplattform som lyfts i handlingsplanen för de mänskliga rättigheterna vilken utgör ett kunskapsstöd också vid implementering av plan för nationella minoritetsfrågor.	2016 – tillsvidare Beslutad i KF
Göteborgs Stads plan för att förbättra hbtq-personers livsvillkor	Belyser hbtq-personers specifika utsatthet. Innehåller insatser för att öka kunskaper i normmedvetet arbetssätt vilket också skapar förutsättningar för att arbeta mot diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet.	2017–2021 Beslutad i KF
Göteborgs Stads program för en jämlik stad	Omfattar långsiktiga satsningar för att skapa likvärdiga livsvillkor för alla som bor, vistas och verkar i staden med tyngd på tidiga insatser i barns liv. Kopplingar finns genom att arbetet också omfattar grupper som är diskriminerade, marginaliserade eller exkluderade och för att nå målet om en jämlik stad behöver de nationella minoriteternas rättigheter efterlevas inom programmets fokusområden.	2018–2026 Beslutad i KF
Göteborgs Stads plan för jämställdhet	Omfattar stadens arbete med jämställdhet och innehåller insatser där fokus ligger på flera diskrimineringsgrunder än kön vilket skapar förutsättningar för att arbeta bredare mot diskriminering och fördomar.	2019–2023 Beslutad i KF
Göteborgs Stads program för en attraktiv arbetsgivare	Omfattar stadens gemensamma mål och strategier för att stärka stadens förutsättningar att vara en attraktiv arbetsgivare. Kopplingar finns när det kommer till utmaningen att kompetensförsörja personal med språklig och kulturell kompetens inom minoritetsspråken och de nationella minoriteterna, särskilt inom äldreomsorgen.	2019–2023 Beslutad i KF

Implementering

Varje nämnd och styrelse som omnämns i planen ansvarar för implementering genom att konkretisera planens insatser till förvaltnings- och verksamhetsnivå och möjliggöra genomförandet av insatserna. Planen har en stödjande funktion och lyfter vad som behöver göras i grunduppdragen för att efterleva de förstärkta lagkraven. Uppföljning av

insatserna planeras in i samband med verksamhetens ordinarie uppföljning. Implementering ska göras med fokus på måluppfyllelse av delmålen och effekt för de nationella minoriteterna. Stadsledningskontoret står för övergripande stöd och samordning vid implementering samt samordning av Göteborgs Stads gemensamma samråd för de nationella minoriteterna, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer samt Göteborgs Stads sverigefinska råd. Implementeringen sker i samråd och dialog med de nationella minoriteterna. I staden finns även Romano Center i Väst som kan ge kunskapsstöd vid implementering av minoriteters rättigheter utifrån minoritetslagen med särskilt fokus på ökad kunskap och förståelse mellan nationella minoriteten romer och majoritetssamhället.

Uppföljning

Varje nämnd med ansvar för insatser i planen följer upp det egna arbetet och om det har gett effekt, det vill säga om insatserna har bidragit till de uppsatta delmålen. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning av planen på en övergripande nivå. Stadsledningskontoret kommer efter två år följa upp implementeringstakten och status på genomförbarheten av insatserna. Inför att planens tidsperiod löpt ut kommer stadsledningskontoret att utvärdera stadens arbete i förhållande till måluppfyllelse, relevans och effekt för minoriteterna. Utvärderingen ska ge vägledning i stadens fortsatta arbete med minoritetsfrågorna.

På nationell nivå har Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget uppföljningsansvar av minoritetspolitiken enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. En gång per år följer de två aktörerna upp kommunernas arbete via stadsledningskontoret. Stadens inrapportering bygger på ett samarbete med ansvariga nämnder och de nationella minoriteterna och sker som en del av uppföljningen som kommuniceras till kommunstyrelsen.

Göteborgs Stads gemensamma samråd för de nationella minoriteterna, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer och Göteborgs Stads sverigefinska råd kommer att vara delaktiga i såväl implementering som uppföljning av planen.

Planen

Planen omfattar de nationella minoriteterna judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Då Göteborgs Stad sedan 1 februari 2011 är del av finskt förvaltningsområde har minoriteten sverigefinnar förstärkta rättigheter i lagstiftningen. Därför kompletteras denna plan med en plan för hur staden arbetar med det finska språket och sverigefinsk kultur. Tillsammans täcker de två planerna in arbetet med nationella minoritetsfrågor i Göteborgs Stad.

Mål – Göteborgs Stad ska ge skydd för de nationella minoriteterna, revitalisera de utrotningshotade minoritetsspråken så att de hålls levande och säkerställa att de nationella minoriteternas rättigheter tas tillvara inom ordinarie strukturer och verksamhetsområden i lika hög grad som den övriga befolkningen¹.

- **Delmål 1** – Göteborgs Stad informerar och kommunicerar aktivt om nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar på svenska såväl som på aktuellt minoritetsspråk.
Berörda: Förskolenämnden, grundskolenämnden, idrott- och föreningsnämnden, kulturnämnden, kommunstyrelsen, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument- och medborgarservice, stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden
- **Delmål 2** – Göteborgs Stad ska ge tillgång till service, vård och omsorg för äldre på nationellt minoritetsspråk.
Berörda: Stadsdelsnämnder (äldreomsorg och hälso- och sjukvård), utbildningsnämnden
- **Delmål 3** – Göteborgs Stad ska uppmärksamma och arbeta för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska uppmärksammas och stärkas särskilt.
Berörda: Förskolenämnden, grundskolenämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, utbildningsnämnden
- **Delmål 4** – Göteborgs Stad ska ha systematiska och utvecklade former för samråd med de nationella minoriteterna som ger inflytande i beslutsprocessen. Barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska stärkas särskilt.
Berörda: Förskolenämnden, grundskolenämnden, kommunstyrelsen, kulturnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, utbildningsnämnden
- **Delmål 5** – Göteborgs Stads ska förebygga och motverka diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet.
Berörda: Förskolenämnden, grundskolenämnden, idrott- och föreningsnämnden, kulturnämnden, kommunstyrelsen, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument- och medborgarservice, stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden

¹ Målet för minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjlighet till inflytande samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande, länk

Delmål 1 – Göteborgs Stad informerar och kommunicerar aktivt om nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar på svenska såväl som på aktuellt minoritetsspråk

Ur Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

3 § Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. *Lag (2018:1367)*

9 § Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärendet kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket. *Lag (2018:1367)*

Nuläge: Stadsledningskontoret genomförde på uppdrag av kommunstyrelsen² en kartläggning i samverkan med de nationella minoriteterna och berörda nämnder under våren 2019, för att se över stadens beredskap och behov av insatser i och med den förstärkta minoritetslagen 1 januari 2019. Kartläggningen visar att det pågår ett förstärkt arbete i stadens olika verksamheter för att säkerställa efterlevnaden av lagstiftning utifrån informationsskyldighet angående nationella minoriteternas rättigheter, men mycket arbete kvarstår. Kunskapen om nationella minoriteters rättigheter enligt lag och vad det innebär för den egna verksamheten är låg. Det brister i information på Göteborgs Stads hemsida både vad gäller innehåll och information på minoritetsspråken. Minoriteternas rättigheter och minoritetsspråkiga alternativ behöver i högre grad finnas med i olika typer av befintlig extern kommunikation exempelvis uppräkningslistor av förskolor och äldreboenden, i ansökningsblanketter och informationsmaterial. Likaså i interna riktlinjer och rutiner, introduktioner och processer exempelvis handläggning av biståndsbeslut och insatser. Detta saknas inom många verksamheter idag, vilket både verksamheterna själva och minoriteterna har påtalat.

Representanter från de nationella minoriteterna via Göteborgs Stads samråd för nationella minoriteter, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer och Göteborgs Stads sverigefinska råd har framfört att språksvårigheter är ett fortsatt problem i mötet med kommunen för personer tillhörande de nationella minoriteterna. I synnerhet har många äldre personer svårt att tillgodogöra sig information på svenska. Råden har också lyft att det finns många bland de nationella minoriteterna som inte är medvetna om sina rättigheter vilket kommunen enligt lag är skyldiga att informera om.

² I Kommunstyrelsen 2018-11-07 ges uppdrag att redovisa beredskap och behov av insatser med anledning av förstärkt minoritetslagstiftning samt revidering av handlingsplanerna för nationella minoriteter och finskt förvaltningsområde. I Kommunstyrelsen 2019-08-21 beslut om igångsättning av revidering av planerna för nationella minoritetsfrågor och finskt förvaltningsområde.

Insatser delmål 1

1.1 Insats	Information ska finnas på goteborg.se om nationella minoriteter och nationella minoriteters rättigheter på såväl svenska som på minoritetsspråk. Informationen ska ligga samlad med stadens arbete för mänskliga rättigheter. Göteborgs Stads kontaktcenter ska vara behjälplig med råd och stöd på minoritetsspråken.
Förväntat resultat	Personer tillhörandes någon av de nationella minoriteterna kan hitta information om sina rättigheter på stadens hemsida och upplever inte sitt minoritetsspråk som ett hinder för att få information.
Ansvar	Kommunstyrelsen, nämnden för konsument- och medborgarservice.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd eller styrelse följer upp det egna arbetet och om det har gett effekt.

1.2 Insats	Information om de nationella minoriteternas rättigheter och verksamhetens ansvar ska finnas tillgänglig och vara integrerad i extern och intern kommunikation inom ansvariga nämnders verksamheter. Det ska vara rutin att informera om vilka särskilda rättigheter och valmöjligheter de nationella minoriteterna har.
Förväntat resultat	Personer tillhörandes någon av de nationella minoriteterna blir informerade om sina rättigheter i kontakt med staden.
Ansvar	Förskolenämnden, grundskolenämnden, idrott- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument- och medborgarservice, stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp det egna arbetet och om det har gett effekt.

1.3 Insats	Samla och förmedla kunskapsstöd och informationsmaterial till stadens verksamheter om de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar.
Förväntat resultat	Stadens verksamheter upplever att det finns kunskapsstöd och informationsmaterial som underlättar för verksamhetens arbete med de nationella minoriteternas rättigheter och det allmännas ansvar.
Ansvar	Kommunstyrelsen, nämnden för konsument- och medborgarservice.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd eller styrelse följer upp insatsen och om det har gett effekt.

1.4 Insats	Kunskapshöjning bland chefer och medarbetare om vad minoritetslagstiftningen och de nationella minoriteternas språk och kultur innebär för den egna verksamheten.
Förväntat resultat	Berörd personal vet vad minoritetslagstiftningen och de nationella minoriteternas språk och kultur innebär för den egna verksamheten och de nationella minoriteterna upplever i mötet med staden att deras rättigheter tillgodoses.
Ansvar	Förskolenämnden, grundskolenämnden, idrott- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument- och medborgarservice, stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp det egna arbetet och om det har gett effekt.

Delmål 2 – Göteborgs Stad ska ge tillgång till service, vård och omsorg för äldre på nationellt minoritetsspråk

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

18 a § En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk. *Lag (2018:1367).*

18 b § Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. *Lag (2018:1367).*

18 c § Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a §§. *Lag (2018:1367).*

Nuläge: Inför att den förstärkta lagen skulle träda i kraft 1 januari 2019 gjorde Socialstyrelsen en kartläggning³ för att se över kunskapsläget inom socialtjänsten med särskilt fokus på äldreomsorgen och hälso- och sjukvård. Äldreomsorgen är det enda av Socialstyrelsens ansvarsområden som direkt omnämns i minoritetslagen. Göteborgs Stad var en av de kommuner som deltog i kartläggningen via enkätfrågor och arbetsseminarium. Socialstyrelsens slutsatser stämmer väl överens med de lokala undersökningar som stadsledningskontoret genomförde i Göteborgs Stad under hösten 2018 och våren 2019 gällande beredskapen för de skärpta bestämmelserna, nämligen att kunskapen om de nationella minoriteterna och minoritetslagen är fortsatt låg såväl inom förvaltningsområdets ansvar för den sverigefinska minoriteten och minoritetsspråket finska som för samtliga nationella minoriteter och minoritetsspråk. Det saknas förståelse för varför de nationella minoriteterna har särskilda rättigheter. Representanter från minoriteterna i Göteborg lyfter också att personer tillhörande nationella minoriteter ibland saknar kännedom om sina rättigheter eller att de avstår från att efterfråga de tjänster på minoritetsspråk som de har rätt till på grund av en misstro till det offentliga och tidigare erfarenheter av diskriminering.

Att ingen efterfrågar äldreomsorg på minoritetsspråk behöver inte betyda att behovet inte finns. Vikten av att ”få åldras på sitt eget språk och i sin kulturella identitet” för att känna sig trygg betonas bland annat genom Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, Göteborgs Stads sverigefinska råd och lokala organisationer som företräder de nationella minoriteterna. Likaså finns det situationer där det är särskilt viktigt att personal inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården behöver kunskap om de nationella minoriteternas kultur, exempelvis inom hemtjänst, hemsjukvård och vid vård i livets slutskede. Det råder brist på personal i staden med kompetens inom minoritetsspråken och minoritetskulturerna. Detta påverkar minoritetslagens genomslag inom äldreomsorgen och hälso- och sjukvården. För att kunna erbjuda tjänster på minoritetsspråk behöver staden kompetensförsörja inom detta område och ha kännedom

³ Behovet av kunskap om den stärkta minoritetslagen: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-5-9.pdf#page=1>

om vilka i personalen som talar minoritetsspråk, har kulturkompetens och är villiga att använda dessa i arbetet.

Insatser delmål 2

2.1 Insats	Utveckla arbetssätt och samverka med arbetsförlagt lärande inom yrkesutbildningar där språklig och kulturell kompetens hos anställda, elever och studenter ses över och tas till vara för att säkerställa service, vård och omsorg på minoritetsspråken.
Förväntat resultat	Berörda verksamheter har en kompetensförsörjning som tillvaratar kunskaper i och om minoritetsspråken och om minoriteternas kultur.
Ansvar	Stadsdelsnämnder (äldreomsorg och hälso- och sjukvård), utbildningsnämnden.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp det egna arbetet och om det har gett effekt.

2.2 Insats	Rekrytera personal med språklig och kulturell kompetens inom minoritetsspråken och de nationella minoriteterna.
Förväntat resultat	Det finns personal med språklig och kulturell kompetens inom minoritetsspråken och de nationella minoriteterna som motsvarar efterfrågan.
Ansvar	Stadsdelsnämnder (äldreomsorg och hälso- och sjukvård).
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp arbetet och om det har gett effekt.

Delmål 3 – Göteborgs Stad ska uppmärksamma och arbeta för att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska uppmärksammas och stärkas särskilt

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt. *Lag (2018:1367).*

Nuläge: Kunskapen om de nationella minoriteternas språk och kultur är begränsad bland allmänheten i såväl Göteborg som i Sverige i stort. Exempelvis visar en Novus-undersökning som genomfördes våren 2018, på beställning av utbildningsradion, att allmänhetens kännedom om de nationella minoriteterna är mycket låg. Bland totalt 1 085 personer i åldrarna 18–79 år, ett så kallat representativt utsnitt av befolkningen, saknar 31 procent kunskap om vad en nationell minoritet är och 95 procent vet inte vilka de fem minoritetsspråken är. Låg kunskap kännetecknar även den undersökning som Romano Center i Väst genomförde under hösten 2018 gällande göteborgarnas kunskaper om de nationella minoriteterna och framförallt den nationella minoriteten romer. Totalt deltog 600 göteborgare i åldrarna 16–65 år i undersökningen. 39 procent i åldersgruppen 16–25 år har aldrig hört talas om romer. Stadens verksamheter har ett stort ansvar för att

uppmärksamma och stärka de nationella minoriteternas språk och kultur samt kunskaper om nationella minoriteternas språk och kultur hos majoritetsbefolkningen.

Kulturen och föreningslivet har en stor påverkanskraft för att höja kunskapsnivån på bred front. Stadens kulturinstitutioner och föreningsstöd behöver utöka utbudet och stödet inom sina ansvarsområden för att nationella minoriteterna och minoritetsspråk ska lyftas fram. Det krävs en utveckling av det uppsökande arbetet för att nå fler personer bland de nationella minoriteterna i Göteborg. Men det är inte enbart kulturens roll att höja kunskapsnivån. Det krävs utbildningssatsningar, framförallt bland barn och ungdomar. Staden har en funktion med romska brobyggare i några av grundskolorna, som fungerar som en länk mellan elever, familjer och offentlig verksamhet. Utvärderingar visar att det är en uppskattad verksamhet som också verkar kunskaphöjande. I läroplanen för grundskolan står att alla elever ska lära sig om minoriteternas historia och kultur i skolan och elever tillhörandes någon av de nationella minoriteterna har rätt till modersmålsundervisning i sitt minoritetsspråk. Skolan har stor betydelse för de nationella minoritetsspråkens - finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska - fortlevnad och utveckling. Minoritetsspråken ska bestå som levande språk. Skolinspektionen har gjort en tillsyn 2019 och pekar på brister bland annat i Göteborgs Stad där undervisning i nationella minoritetsspråk inte alltid erbjuds och anordnas i den utsträckning som elever har rätt till. Stadens skolor behöver stärka sitt arbete inom detta område. I läroplanen för förskolan står att de barn som tillhör de nationella minoriteterna ska främjas i sin utveckling av en kulturell identitet och stödjas i sin språkutveckling i sitt nationella minoritetsspråk. Göteborgs förskolor behöver efterleva detta ansvar.

Stadens skyldighet att uppmärksamma och stärka de nationella minoriteternas kultur och språk och principen om icke-diskriminering aktualiseras också i frågor som rör omhändertagande av barn i enlighet med lagen om vård av unga (LVU) och verksamheter som bedrivs enligt lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Det förekommer i Sverige att barn placeras i familjehem utan att deras språkliga och kulturella rättigheter säkerställs. Detta framhålls både av företrädare för nationella minoriteter i Utredningen om en stärkt minoritetspolitik⁴, i Europarådets granskning av Sveriges arbete med nationella minoritetsfrågor⁵ samt av romska organisationer inom ramen för Socialstyrelsens arbete med romsk inkludering⁶. Det har även framförts av Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer.

Insatser delmål 3

3.1 Insats	Varje år ska nationella minoriteternas högtidsdagar firas och former för firande ska ske i samråd med respektive minoritet.
Förväntat resultat	Genom offentligt firande av högtidsdagarna uppmärksammas och synliggörs de nationella minoriteternas kultur och historia.
Ansvar	Kulturnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp arbetet och om det har gett effekt.

⁴ Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60): <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2017/06/sou-201760/>

⁵ Europarådets granskning av Sveriges genomförande av ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter: <https://www.sametinget.se/2167>

⁶ I bemötandet tar framtiden form: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2016-3-3.pdf>

3.2 Insats	Stadsbiblioteket och dess filialer samt skolbiblioteken ska förstärka och tillgängliggöra sitt utbud av litteratur, tidskrifter och annan media om nationella minoriteterna och på nationella minoritetsspråken. Utbudet ska även riktas och tillgängliggöras till barn i förskoleålder.
Förväntat resultat	Det finns ett förstärkt och tillgängligt utbud om nationella minoriteter och på minoritetsspråken. Utbudet bidrar till att synliggöra och öka kunskapen om nationella minoriteters historia, kultur och språk samt tillgängliggör litteratur och annan media till de vars modersmål är de nationella minoritetsspråken.
Ansvar	Grundskolenämnden, kulturnämnden, utbildningsnämnden
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp det egna arbetet och om det har gett effekt.

3.3 Insats	Verksamheten brobyggarna bör utvecklas och Romano Center i Västs roll och kunskap bör nyttjas.
Förväntat resultat	Barn och unga som identifierar sig som nationell minoritet stärks i sin kulturella identitet och de professionella inom grundskolan ökar sina kunskaper i minoritetsfrågor och möjliggör att barn och elever får en ökad kunskap om nationella minoriteters kultur, språk och historia.
Ansvar	Grundskolenämnden, nämnden för konsument och medborgarservice
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp arbetet och om det har gett effekt.

3.4 Insats	Tydliggöra möjligheten till val av undervisning i ett eller flera nationella minoritetsspråk och dess varieteter i grundskola, gymnasium och vuxenutbildning på gymnasial nivå. Undervisning i nationellt minoritetsspråk ska i så stor utsträckning som möjligt ske inom elevens ordinarie skoldag.
Förväntat resultat	Barn och unga tillhörandes de nationella minoriteterna uppmuntras att läsa sitt nationella minoritetsspråk som modersmål och som språkval samt erbjuds undervisning inom ordinarie skoldag.
Ansvar	Grundskolenämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, utbildningsnämnden
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp arbetet och om det har gett effekt.

3.5 Insats	Kunskapshöjande insatser för chefer och medarbetare inom socialtjänsten ska genomföras och verksamheterna ska i ökad grad involvera brukare och klienter för att ta hänsyn till och tillgodose de nationella minoriteternas särskilda rättigheter att kunna behålla kontakten med sin kultur och sitt språk. Prioriterade grupper är romska barn och unga.
Förväntat resultat	Berörd personal har den kunskap som krävs för att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter i socialtjänstens processer och personer tillhörande de nationella minoriteterna får sina rättigheter tillgodosedda.
Ansvar	Stadsdelsnämnder (individ- och familjeomsorgen och funktionshinder)
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd följer upp arbetet och om det har gett effekt.

Delmål 4 – Göteborgs Stad ska ha systematiska och utvecklade former för samråd som ger inflytande i beslutsprocessen. Barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska främjas särskilt

Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd enligt första stycket ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande. *Lag (2018:1367).*

5 a § Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar. *Lag (2018:1367).*

Nuläge: Göteborgs Stads gemensamma samråd för de nationella minoriteterna, Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer och Göteborgs Stads sverigefinska råd ska vara forum för strategiskt samråd och agera som rådgivande instans för kommunen. Minoriteterna understryker, i enlighet med minoritetslagen, att de önskar samråda i ett så tidigt skede som möjligt i Göteborgs Stads beslutsprocess. Detta måste staden säkerställa. Utöver Göteborgs Stads befintliga råd behöver stadens verksamheter utveckla former för dialog tillsammans med de nationella minoriteterna kring olika frågor som berör respektive verksamhet. För att kunna bedriva en bra verksamhet krävs dialog med de nationella minoriteterna för att kunna möta deras olika rättigheter och behov. De nationella minoriteternas historia och sociala situation i Sverige samt deras kultur och språk har sett olika ut och ser fortfarande olika ut både inom och mellan de olika minoritetsgrupperna. Stadens verksamheter behöver därför bli bättre på att bygga tidiga kontakter med minoriteterna och nyttja den kompetens som finns hos nationella minoriteterna genom exempelvis lokala organisationer, församlingar och ideella föreningar, för att få kunskap och råd om lämpliga sätt att genomföra insatser. Det tycks särskilt svårt att etablera kontakt med företrädare för barn och unga från de nationella minoriteterna. Staden behöver arbeta aktivt gentemot och tillsammans med yngre målgrupper inom de nationella minoriteterna, men utifrån en minoritetssensibilitet vilket innebär att staden arbetar uppsökande utan att verka utpekande. Det är principen om självidentifikation som gäller.

Insatser delmål 4

4.1 Insats	Behålla och utveckla nuvarande former för samråd genom Göteborgs Stads råd för de nationella minoriteterna. Kontinuerlig dialog ska föras med de lokala minoritetsföreningarna. Dialog och samråd med unga tillhörandes nationella minoriteterna ska stärkas.
Förväntat resultat	Genom återkommande och strukturerad dialog med de nationella minoriteterna ska deras synpunkter och behov beaktas och synas i myndighetens beslutsfattande. Barns och ungas möjligheter till inflytande har stärkts genom att staden har anpassat formerna för dialog och samråd till deras förutsättningar.

4.1 Insats	Behålla och utveckla nuvarande former för samråd genom Göteborgs Stads råd för de nationella minoriteterna. Kontinuerlig dialog ska föras med de lokala minoritetsföreningarna. Dialog och samråd med unga tillhörandes nationella minoriteterna ska stärkas.
Ansvar	Grundskolenämnden, kommunstyrelsen, kulturnämnden, nämnden för konsument- och medborgarservice, utbildningsnämnden.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd eller styrelse följer upp arbetet och om det har gett effekt.

Delmål 5 – Göteborgs Stads ska förebygga och motverka diskriminering och fördomar på grund av tillhörighet till nationell minoritet

Diskrimineringslagen (2016:828)

I Diskrimineringslagen 3 kap. 1 § står att aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. *Lag (2016:828).*

Nuläge: Bristande kunskap om och förståelse för de nationella minoriteternas kultur och historia inom Göteborgs Stads verksamheter riskerar att leda till ett sämre bemötande av personer som tillhör de nationella minoriteterna. Detta visar bland annat utredningen om en stärkt minoritetspolitik⁷ och Socialstyrelsens kartläggning av behovet av kunskap om den stärkta minoritetslagstiftningen⁸. Inom stadens verksamheter kan exempelvis bristande förståelse och respekt för de nationella minoriteternas seder och bruk vara en källa till otrygghet för äldre tillhörande nationella minoriteter. Det kan handla om brister i beaktandet av den kulturella identiteten exempelvis i samband med omhändertagandet av barn. Det handlar också om fördomar, öppen rasism och intolerans i mötet med stadens verksamheter och en högre grad av otrygghet i det offentliga rummet. Representanter från minoriteterna, genom bland annat Göteborgs Stads gemensamma samråd för de nationella minoriteterna och Göteborgs Stads råd för den nationella minoriteten romer, har fört fram att personal inom staden behöver bättre kunskap om hur det historiska förtryck som vissa av de nationella minoriteterna har utsatts för fortsätter att påverka dessa gruppers livssituation och förtroende för offentliga aktörer. Flera nationella minoriteter är fortfarande idag utsatta för såväl strukturell diskriminering som rasism, hot och hatbrott⁹. Erfarenheter av ett dåligt bemötande i kontakter med det offentliga kan leda till att personer tillhörande nationella minoriteter inte söker sig till stadens verksamheter på grund av rädsla och obehag¹⁰. Staden behöver aktivt arbeta med kunskapshöjande,

⁷ Nästa steg? Förslag för en stärkt minoritetspolitik (SOU 2017:60): <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2017/06/sou-201760/>

⁸ Behovet av kunskap om den stärkta minoritetslagen: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2019-5-9.pdf#page=1>

⁹ Brottsförebyggande rådets (BRÅ) rapport (2019:13) Hatbrott 2018: https://www.bra.se/download/18.bbb8316de12eace227048/1572445547417/2019_13_Hatbrott%20_2018.pdf

¹⁰ Stadsledningskontorets undersökning *Från dolt till synligt. En lägesbild av minoriteters erfarenheter och upplevelser av rasism i kontakt med Göteborgs Stad som servicelämnare* 2019-04-25, diarienummer 0362/18

främjande och förebyggande insatser för att säkerställa verksamheter som inte diskriminerar.

Insatser delmål 5

5.1 Insats	Arbetet för att motverka diskriminering, hat, hot och våld, fördomar och negativt bemötande av de nationella minoriteterna ska integreras i verksamheternas arbete med mänskliga rättigheter/värdegrunds- och demokratiarbete/aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och kränkande behandling.
Förväntat resultat	Stadens verksamheter arbetar systematiskt med principen om icke-diskriminering och har relevanta aktiva åtgärder med koppling till nationella minoriteter. Personer tillhörande någon av de nationella minoriteterna ska inte erfaras diskriminering eller dåligt bemötande i kontakt med staden.
Ansvar	Förskolenämnden, grundskolenämnden, idrott- och föreningsnämnden, kulturnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, nämnden för konsument- och medborgarservice, stadsdelsnämnder, utbildningsnämnden.
Uppföljning	Varje förvaltning inom ansvarig nämnd eller styrelse följer upp arbetet och om det har gett effekt.